

Les 15 Bijwoorden

Bijwoorden zijn woorden die iets zeggen van een werkwoord of een ander bijwoord. Er zijn bijwoorden van tijd (morgen, vandaag), bijwoorden van plaats (ergens) en algemene bijwoorden (eigenlijk, weinig, helaas, weer).

Voornaamwoordelijke bijwoorden zijn samenstellingen van er, hier, daar en waar met een voorzetsel of met af, heen en toe.

Er zijn ook **voegwoordelijke bijwoorden** als bovendien, integendeel, echter, trouwens, nochtans, toch, ook, dus. Voegwoordelijke bijwoorden verbinden zinnen met elkaar, maar hoeven in de bijzin niet altijd op de eerste plaats te staan (hier in de voorbeelden echter, trouwens).

Bijwoorden van tijd, van plaats en algemene bijwoorden

Ik ga **morgen** naar mijn ouders.

Vandaag moet ik nog werken.

Misschien kan ik **ergens** blijven slapen.

Eigenlijk heb ik **weinig** tijd.

Overmorgen moet ik **helaas weer** terug zijn.

Bijwoorden worden veel gebruikt; in de laatste zin staan wel drie bijwoorden! Kijk naar *Klare taal!*, lessen 54, 75-78. Daar staan veel voorbeelden. Woorden als *vandaag, gisteren, misschien, heel (heel fijn), erg* zijn veel voorkomende bijwoorden.

Voornaamwoordelijke bijwoorden

Toen hij de machine wilde stilzetten, kwamen zijn vingers **ertussen**.

Hierdoor kwam het dat hij zo schreeuwde.

Daarmee kwam er een einde aan zijn baan.

Waarover praten zij?

Je moet **hierheen!**

Spring **eraf!**

Wat doet dat **ertoe!**

Het verschijnsel **waarop** het onderzoek zich concentreert.

tussen de = ertussen

door dit = hierdoor

door dat = daardoor

met dat = daarmee

over wat = waarover

tot het = ertoe

op wat = waarop

Voegwoordelijke bijwoorden

Opa is te oud om mee te gaan; **bovendien** is hij ziek.

Ik ben gelukkig niet ziek; **integendeel**, ik voel me heel gezond.

Hij zou me helpen met mijn belasting; hij heeft **echter** weinig tijd.

Hij kende me niet meer; ik had hem **trouwens** zo jaar niet gezien.

U hebt het wel verteld; **nochtans** (= *toch*) ben ik het vergeten. (deftige schrijftaal!)

Het regent pijpenstelen; **dus** het toernooi gaat niet door.

Hij is niet erg vriendelijk; **ook** tegen mijn kinderen deed hij nors.

Oefeningen

1 Zet een streep onder de bijwoorden. Welke twee bijwoorden worden het meest gebruikt door de schrijfster?

Op 1 mei 2004 vierde ik samen met mijn vrienden, de toetreding van Polen tot de Europese Unie. Vanaf dat moment kon ik wonen, werken of studeren in bijna elk land binnen de EU.

In oktober 2004 ontmoette ik een nieuwe groep collega's, onder wie een Nederlander. Vijf maanden later vroeg hij mij of ik met hem naar Nederland wilde verhuizen.

Hier ben ik nu. Vijfeneenhalf jaar later. Nog steeds in Nederland. Nog steeds op zoek naar mijn eigen plaats binnen de Nederlandse samenleving. Nog steeds ben ik mij het land eigen aan het maken. Nog steeds op zoek naar vrienden. Nog steeds gelukkig met mijn Nederlander, met wie ik inmiddels getrouwd ben. Nu ben ik bezig met het naturalisatietraject. Ik wil Nederlandse worden en hier kunnen stemmen. Ik heb nog steeds familie in Polen. En mijn vrienden natuurlijk. Hoewel ik nog steeds een goede band met hen heb, is Nederland toch mijn thuis geworden. Je thuis is waar je hart ligt.

Anna Maria Boland-Dzbancka, NRC, dec. 2010

2 Wat is de tegenstelling?

- 1 Wat is de tegenstelling van *hierdoor*? _____
- 2 Wat is de tegenstelling van *hiermee*? _____
- 3 Wat is de tegenstelling van *daarachter*? _____
- 4 Wat is de tegenstelling van *erop*? _____
- 5 Wat is de tegenstelling van *ertussenin*? _____

3 Vul een voornaamwoordelijk bijwoord in.

- 1 _____ praatten zij, die drie daar op dat hek? (over)
- 2 Het ziet er prachtig uit! _____ heb je dat gedaan? (met)
- 3 _____ is hij gepromoveerd? Op welk onderwerp?
- 4 Tot _____ en niet verder!
- 5 Twee dingen _____ ik moet kiezen. (tussen)
- 6 Dit wordt een gevecht _____ ik zal verliezen. (bij)
- 7 De dag _____ ik klaar zal zijn met mijn studie, is niet ver meer. (op)
- 8 Ik was ziek, _____ kon ik niet komen. (door)
- 9 De vrouw _____ ik stond te praten, is mijn zus. (met)
- 10 Het onderwerp _____ de docent les gaf, interesseerde mij niet. (over)

4 Vul een voegwoordelijk bijwoord in.

Kies uit: echter, integendeel, intussen, niettemin, nochtans.

- 1 Dat boek heb ik gelezen, ik vond het _____ niet interessant.
- 2 Het waaide behoorlijk, _____ ging hij zeilen.
- 3 Dat mag zo zijn, maar _____ ben ik daar niet blij mee.
- 4 Het boek met de titel: '_____ zal ik juichen' is geschreven door een priester.
- 5 Hij is niet ontslagen, _____, hij heeft zelfs opslag gekregen.